

חידושים, הנחיות, הלכות ופרשנויות
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גליון מס' 39 ■ אייר תשנ"ו ■ מאי 1996

יוצא לאור ע"י ועדת האתיקה שליד ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין ■ העורך: עו"ד עמוס נצר
המערכת: דניאל פריש 10, תל-אביב 64731

חברות וחברים יקרים,

קובלנות משמעותיות. טוב יעשה פרקליט העומד בפני דילמה אתית אם יפנה לוועדה, מבעוד מועד, ישטח בפניה את עובדות המקרה ואת השאלה המוצגת בפניו ויפעל בהתאם להמלצות הוועדה. בגליונות "עט ואתיקה" נמשיך ונביא לידיעת צבור עורכי הדין תשובות שנתנו לשאלות שהופנו לוועדה מתוך תקווה שיהיה בכך כדי לסייע בפתרון בעיות בעתיד.

שלכם

אלקס הרטמן, עו"ד
יו"ר ועדת האתיקה

חברי ועדת האתיקה דנים מדי חודש בכ-250 פניות הכוללות הן (ובעיקר) תלונות כנגד עורכי דין והן בקשות למתן הנחיות ולמתן הדרכה ("שאלות"), בקשות לשחרור תיקים (כלל 27) ובקשות שונות אחרות.

הגם שידי חברי הוועדה עמוסות בעבודה מעדיפים אנו לדון בכמה שיותר שאלות המופנות ע"י חברים ושמטרתן קבלת עצה בטרם תבוצע פעולה שעלולה להוות עבירה אחרת.

הנני סבור שתפקידה של הוועדה הוא בראש וראשונה להדריך את צבור עורכי הדין על-מנת למנוע תקלות המביאות בדלית ברירה להגשת

עורך הדין ובית המשפט מעמדו של כונס נכסים שהינו עורך דין, המבקש למכור מקרקעין, כלפי עורך דין קודם שטיפל בעיסקת המכר

הזכויות בדירה ע"ש הקונה – וזאת ע"מ שיוכל למוכרה ולהעבירה ע"ש קונה עתידי. עוה"ד סירב לבקשת הכונס ולא העביר לו מסמכים לרבות יפוי כח בלתי חוזר של המוכר – וזאת כיוון שלא שולמה לו יתרת שכר טירחתו – והכונס מצידו לא היה מוכן להבטיח לעוה"ד את שכרו ותחת זאת הירשה לעצמו לפנות ישירות למוכר ע"מ שיחתום לו על שטרי מכר שהכין בכדי שהוא ככונס ישלים ביצוע העסקה.

השאלה: האם זכאי הכונס שלא לפעול לפי כלל 27 לכללי האתיקה שהרי קיבל לטיפולו ענין המצוי בטיפול עו"ד אחר ללא הסכמתו וללא השלמת חוב שכר הטרחה המגיע לאותו עורך דין.

חוות דעת ועדת האתיקה: הוועדה בדיעה כי מינוי כונס נכסים מפקיע את הזכויות בנכס ולכן הלקוח אינו עוד הבעלים שלו. מכאן שאין צורך בהסכמת עורך הדין המקורי כנקוב בכלל 27 לכללי לשכת עוה"ד (אתיקה מקצועית) התשמ"ו-1986.

העובדות: לוועדת האתיקה פנה עורך דין אשר ערך חוזה למכירת דירה עבור קונה ומוכר. הקונה קבל משכנתא מבנק למשכנתאות לצורך מימון רכישת הדירה. עוה"ד טיפל בכל סידורי ביצוע העיסקה ועד היום לא קיבל מהצדדים את מלוא שכר הטרחה שהוא זכאי לו וע"כ הפסיק ולא סיים את ביצוע העבודה. לימים הפסיק הקונה לפרוע את תשלומי המשכנתא שלו ומונה מטעם הבנק כונס נכסים לדירה לצורך מכירתה לצד ג' לכסוי חוב המשכנתא.

כונס הנכסים קבל את כל הסמכויות והזכויות של הקונה ופנה לעורך הדין לסיים את מלאכת העברת

פסק דין משמעותי המותר והאסור לעורך דין בהתבטאויותיו במסגרת הליכים משפטיים

העובדות: הוגש ע"י ועד מחוז ת"א כתב קובלנה נגד עורך דין בגין טענות וביטויים שנכללו בכתב התביעה שהגיש בשם לקוח נגד אשת הלקוח לבית הדין הרבני.

בין היתר נטען בכתב התביעה כי הנתבעת מקניטה את התובע בסיפורי בגידותיה ומספרת לתובע על מעלליה בתחום יחסי המין שהיא מנהלת עם מאהביה ושלעולם לא תעשה עם בעלה. לרבות יחסים חריגים ושלא כדרך הטבע (הערת המערכת: מטעמים מובנים של צנעה מושמטים כאן פרטי אותם יחסים).

מערב לאמור לעיל הוסיף הנאשם הערה נוספת בכתב התביעה דהיינו: "במאמר מוסגר יצויין כי הנתבעת ממוצא תורכי".

בכתב הקובלנה נטען כי התנהגות זו של הנאשם הנה התנהגות שלא לפי כבוד המקצוע וכן כי היא מהווה מעשה שאינו הולם את מקצוע עריכת הדין. הקובלנה התבררה בסופו של דבר בביהמ"ש העליון לאחר שהוגשו שני ערעורים הן מטעם הקובל על קולת העונש והן מטעם הנאשם על הרשעתו ולחילופין על חומרת העונש ולהלן הקטעים הרלבנטיים מפסק הדין שאימץ את הרשעת הנאשם בביה"ד המשמעותי הארצי:

"דין הערעור על ההרשעה להדחות. דומה, שגם את הציטוט מפי התובע לדברים, שלטענתו, אמרה לו האשה, מיותר היה להביא בכתב התביעה, והיה בו נקיטת לשון לא נקיה על ידי עורך-דין, אפילו נאמרו לו הדברים על ידי לקוחו. לצורך הצגת ענינו של התובע די היה לציין שהאשה הודתה בקיום יחסי מין עם אחרים ואף שלא כדרך הטבע. בכתב התביעה נדרש להביא את עיקרי העובדות והציטוט כפי שהובא לא היה נחוץ, גם אם לקוחו אמר לו את הדברים, לא היה על המערער לחזור עליהם בכתב התביעה כשאלה כוללים לשון שאינה נקיה".

ביהמ"ש העליון ציטט בנושא זה את פסק-דינו בעל"ע 10/81 פד"י ל"ו (31) 379 בעמ' 383 הועד המחוזי של לשכת עוה"ד בת"א – נ – פלוני ואת פסק דינו בעל"ע 9/89 יובל נ. הועד המחוזי של לשכת עוה"ד בבאר-שבע פ"די מד' (1) 705 בעמ' 707 וששניהם מתייחסים לחובת עוה"ד לסרב למלא אחר הוראת לקוח להכללת חריגות בלשונו מגדר ארץ וכיו"ב. המשיך ביהמ"ש:

"לפיכך, העובדה שלקוחו של המערער אמר לו את הדברים, אין בה להצדיק התבטאות בכתב של עורך-

דין, כשזו אינה הולמת התנהגות ודרך התבטאות של עורך-דין.

אך העיקר בעיני הוא, שבוודאי לא היתה הצדקה שהמערער יוסיף לקטע אשר אמור לצטט דברים שאמרה האשה ללקוחו של המערער את המשפט:

"במאמר מוסגר יצויין כי הנתבעת ממוצא תורכי". תוספת זו של המערער לאחר שמובא ציטוט מפי האשה על פיו כאילו שכבה עם גברים שלא כדרך הטבע, באה לומר, שהיותה של האשה ממוצא תורכי יש בה לאמת או לחזק את נכונות המצוטט כאילו הנחה היא שבשל היותה ממוצא תורכי, יש לקבל באמון את הציטוט מפיה. יש באמירה זו הטלת כתם על חלק גדול בצבור רק בשל ארץ מוצאו, מבלי שיש הצדקה או יסוד להכתמה כזו. אמירה זו אינה ראויה ואינה יאה לעורך דין. התבטאות כזו יש בה, ללא ספק, פגיעה בקבוצה גדולה מן הצבור, אשר אינה יאה לא לכבודו של עורך דין ולא לכבוד מקצועו".

ביהמ"ש העליון החליט לא להתערב בהרשעה ובגזר-הדין שניתן ע"י ביה"ד המשמעותי הארצי, בעבירות לפי סעיפים 53 ו-161(1) וכן סעיף 61(3) לחוק. לענין העונש התחשב ביהמ"ש העליון לקולא בהתמשכות הדיונים בתיק זה והזמן שחלף מאז ביצוע העבירה עד למתן פסק הדין הסופי.

(על"ע 6039/93, 6077 ערעור וערעור שכנגד שמואל סעדיה – נ – הועד המחוזי של לשכת עורכי הדין בת"א בהרכב כב' הנשיא א. ברק כב' השופט ד. לוין וכב' השופט ת. אור. ניתן ביום 28.2.96. מטעם ועד מחוז ת"א טען עו"ד ע. ויצמן).

ניגוד ענינים ייצוג ע"י עו"ד של שני נאשמים במשפט פלילי כשקיים חשש של הוצרות נגוד אינטרסים בין שני הנאשמים

העובדות: עורך דין ייצג נאשם שנעצר בגין עבירות של זיוף והפצת דולרים מזויפים ויום לאחר קבלת הייצוג נתבקש לייצג גם חשוד נוסף באותה פרשה, עוה"ד ייצג את שני החשודים בשלבי המעצר ולאחר שחרורם שוחח עם השניים שכפרו בחשדות שיוחסו להם בכתבי אישום שהוגשו נגדם.

במהלך הייצוג, אחד הנאשמים ערך הסכם עם הפרקליטות לקבלת מעמד של עד מדינה ועורך הדין סבור כי גם עתה אין לדעתו חשש של ניגוד אינטרסים בין שני הנאשמים. למען הזהירות מצא לנכון עוה"ד לפנות אל הועדה האם ראוי כי ייצג בנסיבות אלו את הנאשם שהועמד לדין פלילי לרבות בעת החקירה הנגדית של הנאשם שהפך להיות עד המדינה.

מתייחס לעו"ד ולקוחו, אך ההגיון של עודד רבוי תביעות, הולם קניית דין גם על ידי מי שאיננו עורך דין. מובן שעו"ד צריך ליעוץ ללקוחו כי עסקה כאמור עלולה להפסל בנימוק של ניגוד לתקנת הציבור.

עיסוקים אסורים המותר והאסור לעורך דין שהינו בעל מניות בחברה

העובדות: עורכת-דין פנתה לוועדת האתיקה **בשתי שאלות:**

א. האם היותה בעלת מניות בחברה פרטית שבעלה הינו הבעלים של 99% ממניות אותה חברה מגבילה אותה בצורה כלשהי כעורכת דין.
ב. האם היא רשאית להעניק ייעוץ משפטי לחברה הנ"ל כנגד תשלום.

חוות דעת ועדת האתיקה:

לשאלה הראשונה: הועדה סבורה כי זכאית עורכת דין להיות בעלת מניות בחברה פרטית ללא הגבלה ובלבד שלא תהיה מנהלת בחברה.
לשאלה השנייה: מאחר ואין המדובר במקרה זה על חברה צבורית הרי שאין כל מניעה לעורכת הדין לתת ייעוץ משפטי בתשלום לחברה.

עורך הדין והצד שכנגד הזכאי עורך דין לפתוח תיק הוצל"פ בגין הוצאות שנפסקו לזכות מרשו גם ללא מכתב התראה לצד שכנגד ?

העובדות: עורך דין פנה לוועדת האתיקה וביקש את חוות דעתה בענין הבא: כאשר בהליך מסויים נפסקו הוצאות לחובת צד ולטובת צד אחר – האם מבחינה אתית מוטלת חובה כלשהי על ב"כ הזוכה להוציא דרישה לתשלום הסכום לפני שהוא נוקט בהליכי הוצאה לפועל, או שהוא יכול לנקוט מיד בהליכי הוצאה לפועל והדבר איננו נחשב כעבירת אתית או כהתנהגות שאיננה ראויה.

האם התשובה תהא שונה כאשר מדובר בסכום פעוט שנפסק מצד אחד, וכאשר החייב הוא אחת החברות הגדולות במדינה. מצד שני.

עורך-הדין ציין עובדה זו משום ששאלתו מתייחסת למקרה בו החייב הינו חברה גדולה ויתכן שאין הכרח לפתיחת תיק ההוצל"פ מנימוק שאחרת יקשה לבצע את פסק הדין וכדומה.

חוות דעת ועדת האתיקה: ועדת האתיקה היתה בדיעה שאם פסה"ד ניתן במעמד הצדדים או ששני הצדדים קיבלו אותו, הרי אין חובה אתית לשלוח מכתב התראה. לאחר חלוף זמן סביר (בדרך כלל מספר ימים) שבגידרו יכול היה להתבצע התשלום.

חוות דעת ועדת האתיקה: הועדה סבורה כי מאחר שעוה"ד ייצג את עד המדינה **באותו ענין** שבו העד אמור להיחקר בחקירה נגדית מן הראוי כי לא יחקור בחקירה נגדית את העד שהרי עלול עוה"ד להיזקק לשימוש במידע שנמסר לו ע"י הנאשם (עד המדינה) במסגרת יחסי עו"ד-לקוח.

כמו כן, סבורה הועדה כי עוה"ד לא פעל כראוי מלכתחילה מאחר שייצג את הנאשם שעה שצפוי היה ניגוד ענינים בינו לבין עד המדינה שיוצג גם הוא ע"י עוה"ד כאמור.

עורך-דין כמנהל עזבון הרשאי מנהל עזבון שמונה לבקשת צד לייצג את אחד מהיורשים כנגד יורשים אחרים ?

העובדות: עורך דין מונה כמנהל עזבון ביחד עם מנהלי עזבון נוספים כשכל אחד ממנהלי העזבון מונה מכח ייצוגו הקודם של אחד היורשים או של קבוצת יורשים.

השאלה: האם בנסיבות אלה, כשנוצר צורך בהגשת תביעה (שלא בגדר העזבון) מטעם יורש או קבוצת יורשים מטעמה מונה עורך הדין השואל, רשאי הוא לייצג בתובענה את אותם היורשים שייצג, עובר למינויו כמנהל עזבון או שמא מעמדו כמנהל עזבון מונע זאת ממנו.

חוות דעת ועדת האתיקה: הועדה סבורה כי משמונה עורך הדין כמנהל עזבון אין הוא רשאי לייצג אף לא אחד מהיורשים כנגד יורשים אחרים.

עיסוקים אסורים (עוה"ד ולקוחו) קניית דין

העובדות: עורך-דין מייצג לקוח אשר פנה אליו בבקשה לקבלת ייעוץ בשאלה שלהלן:

האם רשאי אדם לממן לאחר, בעל זכות תביעה, הוצאות משפטיות לצורך הגשת תביעה וניהולה, תמורת חלק מהסכום שייפסק לטובת בעל זכות התביעה?

האם יש מניעה אתית או אחרת ליעוץ לו לנהוג כאמור לעיל?

עוד מבקש עורך-הדין לציין כי המדובר במימון ניהולה של תביעה תמורת אחוז מהפירות שיצמחו ממנה ולא ברכישת זכות התביעה.

חוות דעת ועדת האתיקה: פעולות כאלה המפורטות בפניית החבר מהוות "קניית דין".

נפסק בארץ כי קניית דין הינה נוגדת את תקנת הציבור מנימוקים של עודד ריבוי תביעות.

ועדת האתיקה הפנתה הפונה לתקדים שניתן בבית הדין (ר' בד"א 56/82 פד"ים כרך ג' ע' 253), אשר אמנם

עורך הדין ולקוחו (חסיון) מה מותר ומה אסור לעורך דין בתביעת שכ"ט נגד לקוח שנחשד בפלילים

העובדות: עורך דין אשר ייצג לקוח שזומן כחשוד לחקירה במשטרת ישראל נתן לו ייעוץ משפטי, הכוונה הדרכה לרבות בדיקת מסמכים וליווי הלקוח לחקירה במשטרה, שאלתו היא האם בתביעה שבדעתו להגיש כנגד הלקוח בגין שכר טרחתו שלא שולם לו תהיה מניעה אתית לפרט את השתלשלות ואופי טיפולו בלקוח לרבות ציון העובדה כי הלקוח נחשד בעבירות פליליות – וכן האם ניתן לציין העובדה בכתב תביעתו כי בעקבות טיפולו במשטרה נסגר התיק הפלילי.

חוות דעת ועדת האתיקה: עוה"ד יכול לפרט בתביעתו את היקף השעות שהשקיע וכמות המסמכים להם נדרש בטפולו בלקוחו. עם זאת, ועדת האתיקה היתה סבורה כי טוב יעשה עוה"ד – אם ימנע מלהיכנס לתוכנם של המסמכים, או לחשוף מידע שקיבל מלקוחו – הנתבע. אותם דברים אמורים לגבי מהות העבירה בה נחשד הלקוח.

ניגוד ענינים

זכות עורך דין לייצג נהנים עפ"י צוואה בהליך של התנגדות לקיומה כשעורך הדין השותף במשרד היה זה שערך את הצוואה ועליו להיחקר בביהמ"ש לגביה

העובדות: עורך הדין הפונה הינו שותף במשרד עם עו"ד עמית, שותפו של עורך הדין הפונה ערך לפלונית צוואה בעדים והיה עד לעריכתה. משנפטרה המנוחה הוגשה ע"י אחת הנהנות, באמצעות הפונה, בקשה לביהמ"ש לקיימה.

הוגשה התנגדות לקיום הצוואה בגין טענות פסלות עקב השפעה בלתי הוגנת והתעורר הצורך בהעדת עוה"ד השותף במשרד.

השאלה: האם קיימת מניעה אתית להמשך ייצוג הנהנים ע"י עוה"ד הפונה בהליך ההתנגדות שבו תדרש העדתו של שותפו למשרד.

חוות דעת ועדת האתיקה: הועדה סבורה כי הואיל ועדות השותף למשרד הינה עדות מהותית בענין העומד בבסיס ההליך כולו, מן הראוי הוא כי עוה"ד הפונה לא ייצג את הנהנים עפ"י הצוואה בהליך ההתנגדות.

עורך-הדין והלקוח יפוי כח בעסקאות ליווי עם בנק – האם עלי להיות רגיל או רק נוטריוני

העובדות: עורך דין פנה לוועדת האתיקה בנושא מתן יפוי כח נוטריוני במסגרת עסקאות ליווי עם בנק ובמילים שלו:

"אני מייצג חברה להתישבות חקלאית ועירונית וחברות נוספות בעסקאות עם הבנק.

במסגרת עסקאות אלו נדרשת מרשתי לחתום על יפוי כח נוטריוני.

נהיר לי שהדרישה שיפוי הכח יהיה דווקא נוטריוני, הינה דרישה ארכאית, מאחר ועל פי חוק לשכת עורכי הדין, יפוי כח בלתי חוזר שניתן לעורכי הדין של הבנק ומאושר על ידי אחד מעורכי הדין הנוכרים ביפוי הכח, אינו נופל לצורך כל ענין ודבר מיפוי כח נוטריוני.

אין איפוא הגיון לשלוח מדי פעם את מנהלי החברה על מנת שיופיעו בפני נוטריון, כאשר אפשר לקבל אותה תוצאה בדרך קלה יותר כאמור לעיל."

חוות דעת ועדת האתיקה: אם יפוי כוח ניתן לעורכי-דין בלבד די באישור אחד מעורכי הדין ואין צורך באישור נוטריוני.

אם יפוי הכח הוא גם לגורמים נוספים כלשהם (בנוסף לעורכי הדין) אזי הדין שונה.

שכר-טרחה

עורך דין וזכותו לקבל שכר טרחה

במניות תמורת

שירותיו המקצועיים

העובדות: עורך דין פנה לוועדת האתיקה בשאלה הבאה:

האם מותר לעו"ד לקבל מניות רגילות בחברה בע"מ ובתמורה להתחייב לתת שירותים משפטיים לחברה הנ"ל מבלי לקבל שכר טרחה נוסף כלשהוא, באם התשובה חיובית, האם יש להגביל את אחוז המניות שיוקצה לעורך-הדין.

חוות דעת ועדת האתיקה: ועדת האתיקה הפנתה את עוה"ד הנ"ל לכלל 9א' לכללי לשכת עוה"ד (אתיקה מקצועית) תשמ"ו-1986 האוסר על עורך-דין לקבל שכ"ט אלא בכסף.

לאור האמור לעיל, אין לקבל מניות בחברה תמורת מתן שירותים משפטיים.